

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

до проєкту Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо удосконалення захисту осіб, які здійснюють діяльність арбітражних керуючих»

1. Обґрунтування необхідності прийняття акта

Арбітражні керуючі є ключовими учасниками процедур банкрутства юридичних осіб, процедур неплатоспроможності фізичних осіб, які реалізують функції, що мають ознаки публічно-правового характеру і безпосередньо пов'язані із забезпеченням реалізації принципів верховенства права, справедливості, добросовісності та ефективного відновлення платоспроможності боржників.

Вони здійснюють управління майном боржника, його пошук та при необхідності реалізацію, організують розрахунки з кредиторами, забезпечують дотримання балансу інтересів між кредиторами та боржниками у справах про банкрутство та неплатоспроможність.

Відповідно до статті 12 Кодексу України з процедур банкрутства, арбітражний керуючий здійснює свою діяльність незалежно, під час виконання повноважень самостійно, керується законодавством та судовими рішеннями, а також немає права піддаватися впливу чи втручанню з боку державних органів, учасників справи або інших осіб.

Крім того, арбітражний керуючий під час здійснення повноважень має право отримувати від органів державної влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій незалежно від форми власності, а також від фізичних осіб необхідну інформацію, документи та їх копії, зокрема з обмеженим доступом, для належного виконання своїх обов'язків.

Проте на практиці положення цієї статті, по-перше, не забезпечені дієвими механізмами кримінально-правового захисту, та по-друге, арбітражні керуючі стикаються з безпідставною відмовою, зволіканням або наданням недостовірної інформації з боку певних суб'єктів, що ускладнює здійснення процедур банкрутства, затягує строки процедури банкрутства та перешкоджає реалізації прав кредиторів і боржників на швидке врегулювання заборгованості.

Незважаючи на передбачену Кодексом України з процедур банкрутства незалежність, арбітражні керуючі часто зазнають тиску, погроз, перешкод у виконанні своїх обов'язків з боку зацікавлених осіб - боржників, кредиторів, правоохоронних органів або інших учасників процесу. Такі випадки створюють ризики упередженості, зриву процедур банкрутства та зниження довіри до інституту арбітражного керуючого.

Чинний Кримінальний кодекс України встановлює підвищений рівень захисту для суддів, працівників правоохоронних органів, державних виконавців та осіб, які є приватними виконавцями, але не передбачає аналогічного ефективного захисту для арбітражних керуючих, які виконують схожі функції у сфері банкрутства та неплатоспроможності.

Так само, Кримінальний процесуальний кодекс України не містить достатніх процесуальних гарантій для ефективного захисту арбітражних керуючих у разі тиску або незаконного втручання у їхню діяльність.

У зв'язку з цим виникла об'єктивна необхідність внести зміни до кримінального та кримінального процесуального законодавства, які б:

- узгодили положення статті 12 Кодексу України з процедур банкрутства із нормами Кримінального та Кримінального процесуального кодексу України;
- забезпечили реальну дієвість гарантій незалежності арбітражних керуючих;
- встановити кримінальну відповідальність за втручання, опір або посягання на життя та здоров'я арбітражного керуючого у зв'язку з виконанням ним своїх професійних обов'язків.

Також виникла необхідність внести зміни до Кодексу України про адміністративні правопорушення, яка б встановлювала відповідальність за неправомірну відмову у наданні інформації арбітражному керуючому.

Таким чином, прийняття цього законопроєкту є необхідним кроком для зміцнення гарантій незалежності, діяльності арбітражних керуючих, забезпечення законності процедур банкрутства та підвищення ефективності інституту неплатоспроможності в Україні.

2. Цілі і завдання прийняття акта

Метою законопроєкту є встановлення додаткових гарантій незалежності арбітражних керуючих, підвищення рівня їх кримінально-правового захисту під час здійснення своєї професійної діяльності, забезпечення дієвого механізму реалізації прав арбітражного керуючого на отримання інформації, необхідної для виконання його повноважень.

Основними завданнями є:

- прирівняти арбітражних керуючих до осіб, на яких поширюється особливий порядок кримінально-правового захисту (суддів, працівників правоохоронних органів, державних виконавців та осіб, які є приватними виконавцями, тощо);
- встановити в кримінальному законодавстві відповідальність за опір, втручання або посягання на життя, здоров'я чи майно арбітражного керуючого у зв'язку з виконанням ним своїх професійних обов'язків;
- закріпити у кримінальному процесуальному законодавстві додаткові гарантії незалежності арбітражного керуючого;
- встановлення адміністративної відповідальності посадових осіб за неправомірну відмову, несвоєчасне, неповне або недостовірне надання інформації на запити арбітражного керуючого.

3. Основні положення проєкту акта

Проєктом Закону пропонується внести зміни до Кримінального кодексу України шляхом розширення кола осіб, на яких поширюється відповідальність за опір, втручання у діяльність або посягання на життя у

зв'язку з виконанням службових обов'язків, доповнивши його арбітражними керуючими, до Кримінального процесуального кодексу України для уточнення процесуальних гарантій незалежності арбітражних керуючих та встановлення заборони вчинення дій, спрямованих на перешкоджання їх діяльності, а також до Кодексу України про адміністративні правопорушення щодо встановлення адміністративної відповідальності посадових осіб за неправомірну відмову, несвоєчасне, неповне або недостовірне надання інформації на запити арбітражного керуючого. Також проектом Закону пропонується визначити, що справи про порушення, пов'язані з ненаданням або неналежним наданням інформації арбітражному керуючому, підлягають розгляду судами, а посадові особи Міністерства юстиції України та його територіальних органів, отримують повноваження складати відповідні протоколи. Це забезпечить реальне притягнення винних осіб до відповідальності.

4. Стан нормативно-правової бази у зазначеній сфері правового регулювання

Наразі правовий статус арбітражного керуючого врегульований Кодексом України з процедур банкрутства, однак положення Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України не забезпечують його належного захисту, а Кодексу України про адміністративні правопорушення не забезпечують відповідальність посадових осіб за неправомірну відмову, несвоєчасну, неповну або недостовірну інформацію на запити арбітражного керуючого.

Прийняття цього законопроекту усуне зазначену прогалину та забезпечить системну узгодженість правового регулювання.

5. Фінансово-економічне обґрунтування

Реалізація положень цього законопроекту не потребує додаткового фінансування з державного чи місцевих бюджетів.

6. Прогноз соціально-економічних та інших наслідків прийняття акта

Прийняття законопроекту сприятиме:

- підвищенню рівня гарантій незалежності арбітражних керуючих;
- створенню умов для більш ефективного та справедливого провадження у справах про банкрутство та неплатоспроможність;
- зміцненню довіри до інституту арбітражних керуючих та правосуддя загалом;
- зниженню корупційних ризиків і випадків неправомірного тиску на учасників процедур банкрутства;
- забезпеченню реального доступу арбітражних керуючих до необхідної інформації;

